

ČLOVEK - VEDOMIE

ZÁKLADNÝMI CHARAKTERISTIKAMI ĽUDSKEJ EXISTENCIE SÚ:

1. DEJINNOSŤ
2. SPOLOČENSKOSŤ
3. AKTÍVNA A TVORIVÁ ČINNOSŤ

NAŠE „BYTIE NA SVETE“ JE „BYTÍM V ČINNOSTI“

EXISTENCIA ČLOVEKA JE PREDOVŠETKÝM EXISTENCIOU BYTOSTI ČINNEJ, AKTÍVNEJ, TVORIVEJ, KTORÁ REALIZUJE PROGRAM NAZNAČENÝ EŠTE ARISTOTELOM. TEN ROZLIŠOVAL V ČINNOSTI ČLOVEKA ČINNOSŤ **TEORETICKÚ** (OD SKÚSENOSTI K TEÓRII, K POSTIHNUTIU PRAVDY), **PRAKTICKÚ** (V UŽŠOM ZMYSLE AKO MRAVNÉ JEDNANIE, T.J. NAŠA ČINNOSŤ MÁ AJ MRAVNÝ VÝZNAM) A **POIETICKÚ** (ČINNOSŤ ORIENTOVANÚ NA TVORBU)

ZÁKLADOM TÝCHTO ČINNOSTÍ JE SCHOPNOSŤ OZNAČOVANÁ POJMOM „VEDOMIE“

VEDOMIE CHÁPEME AKO ŠPECIFICKÚ ĽUDSKÚ FORMU REGULÁCIE VZŤAHU K SVETU, AKO ŠPECIFICKÚ FORMU ADAPTÁCIE K SVETU!

AK HOVORÍME O **ŠPECIFICKEJ** FORME, TAK PRETO, LEBO ČLOVEK SA VYČLEŇUJE Z OKOLITÉHO SVETA AKO ZVLÁŠTNÁ REALITA.

Z introspekcie a pozorovania iných ľudí vieme, že si uvedomujeme veci, ktoré vidíme. Niektorí to nazývajú **primárne alebo pred-reflexívne vedomie** (reflexívne, od slova reflexia). Existuje mnoho indícií, že zvieratá toto pred-reflexívne vedomie majú. Teda, že si uvedomujú to, čo vidia. Že zrakové objekty vyvolávajú v ich hlavách to, čo voláme vnem. **Pred-reflexívne vedomie je teda svet zrakových vnemov (vo všeobecnosti samozrejme všetkých zmyslových vnemov).**

Uvedomovanie si toho, že si uvedomujeme, že vidíme, už ide ruka v ruku s uvedomovaním si toho, že sme to my, kto vidíme. Toto sa nazýva aj **reflexívne alebo sekundárne vedomie**.

REFLEXÍVNE VEDOMIE JE TO, KEĎ JA SI UVEDOMUJEM, ŽE VY SI UVEDOMUJETE, ŽE DRUHÍ SI UVEDOMUJÚ, ŽE VY SI UVEDOMUJETE.

Je možné, že toto reflexívne resp. sekundárne vedomie je vyhradené iba človeku. Ale nie je vylúčená možnosť, že nejaké to reflexívne vedomie majú aj ľudoppy, konkrétne šimpanzy a bonobovia (druhoví príbuzní šimpanzov). Napríklad, tieto ľudoppy pri pohľade do zrkadla vedia, že sú to ony, a nie nejaká iná opica. Tiež si uvedomujú svoje postavenie v hierarchii tlupy.

Na možný súvis s mozgom poukazuje i to, že vedomie sa vyvíja, ako v priebehu života človeka tak aj v priebehu evolúcie, a to smerom od primárneho pred-reflexívneho vedomia k reflexívnemu. Inými slovami, úroveň vedomia trojročného dieťaťa je iná ako úroveň (či reflexívnosť) 12-ročného a 42-ročného človeka. Takisto dnešný Homo Sapiens má asi reflexívnejšie vedomie ako mal neandertálec. Na to, aby sa v individuálnom vývoji človeka a v evolúcii vynorilo vedomie (či už pred-reflexívne alebo reflexívne), musí existovať neuronálny nevyhnutný predpoklad (conditio sine qua non).

V PRÍTOMNOM VEDOMÍ JE OBSIAHNUTÉ:

1. NIEČO, ČO SI UVEDOMUJEM, RESP. MYSLÍM ALEBO CÍTIM,
 2. „JA MYSLÍM, ŽE MYSLÍM“. ALEBO: „JA CÍTIM, ŽE CÍTIM“,
- NAVZÁJOM TIETO POZÍCIE NEMUSIA BYŤ PRINCIPIÁLNE TOTOŽNÉ, IDENTICKÉ!

PROBLÉM S VYSVETLENÍM VEDOMIA: KAŽDÁ ÚVAHA O VEDOMÍ PREDPOKLADÁ VEDOMIE (podobne ako KAŽDÁ ÚVAHA O MYSLENÍ PREDPOKLADÁ MYSLENIE)!

!!! AKO VŠAK VEDOMIE VZNIKÁ???

AKTUÁLNE: AKÁ JE PRVÁ SKÚSENOSŤ VEDOMIA?

?! PRVOTNOU SKÚSENOSŤOU VEDOMIA (T.J. JA VIEM, ŽE ...) JE SCHOPNOSŤ ODLIŠOVANIA.

V KAŽDOM MÓDE VEDOMIA PÔSOBÍ CELOSTNÁ ŠTRUKTÚRA SKÚSENOSTI.

V MECHANIZME NADOBÚDANIA ZRUČNOSTI ODLÍŠENIA (VEDOMÉHO) VYČLEŇUJEME:

„ČASOVÉ BODY“: TERAZ = PRÁVE USKUTOČNENÉ OD TOHO ČO BOLO, RESP. ČO BUDE – VYTVÁRAME TAK SKÚSENOSŤ ČASU V PODOBE PRVOTNÉHO VEDOMIA NÁSLEDNOSTI, POSTUPNOSTI;

„PRIESTOROVÉ ODLÍŠENIE“: SKÚSENOSŤ PRIESTORU = TU A VEDĽA;

ODLIŠENIE JAZYKOVÉ: IDENTIFIKUJEME NA ZÁKLADE ODLÍŠENÉHO V PRIESTORE, ČASE A NA ZÁKLADE TVAROV A FORIEM, T.J. V KAŽDOM ODLÍŠENÍ JE OBSIAHNUTÁ (ZABUDOVANÁ) SYNTÉZA. (NEMÔŽEM IDENTIFIKOVAŤ, KÝM NEVYČLENÍM)

V ŠTRUKTÚRE VEDOMIA VYČLEŇUJEME:

- ZMYSLY,
- CITY,
- VÔĽU,
- ABSTRAKTNÉ MYSLENIE A HODNOTENIE,
- SEBAUVEDOMOVANIE.

K dnešnému dňu nemáme všeobecne prijateľnú koncepciu vysvetľujúcu fenomén ľudského vedomia!

VEDOMIE AKO :

- AKO VLASTNOSŤ ĽUDSKÉHO MOZGU

- **AKO NAJVVYŠŠIA FORMA ODRAZU**, resp. ako forma informačného odrazu
- **AKO SPOLOČENSKÝ FENOMÉN NEROZLUČNE SPÄTÝ S JAZYKOM**

NB: KAŽDÁ Z UVEDENÝCH CHARAKTERISTÍK ODHAĽUJE NIEKTORÚ ZO STRÁNOK VEDOMIA:

1. VEDOMIE AKO VLASTNOSŤ MOZGU – UKAZUJE NA **NOSITEĽA** VEDOMIA: PROCESY VEDOMIA SA USKUTOČŇUJÚ V MOZGU, JEHO PRÍPADNÉ POŠKODENIE ZNAMENÁ STRATU VEDOMIA, T.J. VLASTNOSTI, KTORÚ POKLADÁME ZA ATRIBÚCIU ČLOVEKA. AKTUALIZUJE PROBLÉM VZŤAHU MOZGU A MYSLE (TZV. PSYCHOFYZIOLOGICKÝ PROBLÉM)

2. VEDOMIE AKO ODRAZ ODHAĽUJE **MECHANIZMUS PROCESU** UVEDOMOVANIA A NAZNAČUJE CESTU JEHO VZNIKU CEZ EVOLÚCIU FORIEM ODRAZU AŽ PO INFORMAČNÝ ODRAZ V PODOBE VEDOMIA

3. **VEDOMIE** AKO SPOLOČENSKÝ FENOMÉN UKAZUJE NA VEDOMIE AKO NIE-BIOLOGICKÝ FENOMÉN, KTORÝ MIMO ĽUDSKEJ SOCIETY NEVZNIKÁ. VEDOMIE **SA VYTVÁRA IBA V SPOLOČNOSTI**: JEDNAK HO FORMUJÚ SKÚSENOSTI A POZNATKY NAHROMADENÉ V DOTERAJŠOM VÝVOJI SPOLOČNOSTI, JEDNAK NA ZÁKLADE OSOBNÉJ SKÚSENOSTI.